КВАЛИТАТИВНАТА МЕТОДОЛОГИЈА И НЕЈЗИНАТА ПРИМЕНА ВО ХУМАНИСТИЧКИТЕ И ОПШТЕСТВЕНИТЕ НАУКИ

Проф. д-р Снежана Јованова-Митковска

Факултет за образовнни науки

УГД , штип

Потреба од истражување, проучување на феномените во хуманистичките и општествените науки

- Потреба-брз научно-технички и технолошки развој
- Бројни прашања, проблеми
- Порив за истражување проучување, предизвик за истражувачите
- Терминолошки разлики
    - Проучување
    - Истражување
    - Спознавање
    - Испитување

Која е научната дисциплина која го овозможува тоа?

- **Методологија** - meta+hodos+logos- по, низ+пат+говор, мисла, ум- патиштата на научното истражување

- Алат со помош на кој науката доаѓа до нови сознанија;

  - **Општа методологија**
  - **Поединечни методологии**

- **Квантитативна, квалитативна методологија**
- КОЈА Е РАЗЛИКАТА ПОМЕЃУ НИВ?

КВАНТИТАТИВЕН ПРИСТАП/КВАЛИТАТИВЕН ПРИСТАП

КВАНТИТАТИВЕН ПРИСТАП

- Утврдување на универзални закони кои ја објаснуваат појавата со примена на нумерички податоци (податоци можат да се мерат)

КВАЛИТАТИВЕН ПРИСТАП

- Суштинска цел да се објасни значењето на феноменот преку анализа, евалуација и толкување на информациите собрани преку интервјуа, записи, итн.

Суштински разлики во однос на:

предметот на истражување, проучување,

постапките,

односот помеѓу истражувачот и предметот на проучување, истражување

Не се исклучуваат меѓусебно, туку се надополнуваат едни со други

Карактеристики на квантитативен пристап во проучување на феномените во општествените и хуманистичките дисциплини

- НАЦРТ, ДИЗАЈН НА ИСТРАЖУВАЊЕ
- Прецизност во одбирање на примероците
- Стандардизирани инструменти за собирање на податоци
- Статистички постапки за обработка на податоците и донесување на заклучоците

СЛАБИ СТРАНИ

- Мал број на експерти учествуваат во вакви истражувања токму поради примена на строги барања
- Мал број на лица кои можат да ги толкуваат и користат резултатите од овое истражувања

Зошто квалитативен пристап?

- Креативен чин
- Потреба од активно учество
- 80 ти години на 20 век
- Концепти
- **Социјален конструктивизам**
- **Критички реализам**

Квалитативна методологија

- Отворена, индуктивна методологија за истражување
- Се занимава со значењето; начините на кои луѓето му даваат значење на светот и како ги доживуваат настаните (на пр. како се одвива процесот на едукација на лица со попреченост во време на КОВИД пандемија)
- Истражувачки интерес: квалитетот на искуството, а не причинско-последичната врска.
- Не се користат однапред дефинирани променливи бидејќи интересот е во значењето што на настаните им е припишувано од страна на самите испитаници
- Целта на квалитативното истражување е да се опишат и евентуално да се објаснат настаните и искуствата, но не и да се предвидат.
- Проучување на луѓето во нивната природна средина
- Користење на толкувањата на настаните од испитаникот и истражувачот

Карактеристични обележја на квалитативната методологија

Параметри	
ЦЕЛИ	опишување и толкување на искуства собирање на нови сознанија засновани на разбирање, без поставување напрвични претпоставки
ОСНОВНИ ПРАШАЊА	Зошто една променлива влијае на друга?Како, на кој начин или преку кој механизам се случува такво влијание?
ФИЛОЗОФСКИ ОСНОВИ	Критичка теорија (сознанието е субјективно)Конструктивизам(нема една објективна вистина)
НАЧИН НА ПРОУЧУВАЊЕ	Проучувањето се одвива во природни услови, на сложеноста на околностите им се дава приоритет, бидејќи овозможува увид во целината

Карактеристични обележја на квалитативната методологија

ИСТРАЖУВАЧКИ ТЕХНИКИ	Длабинско интервју Фокусни групи Квалитативно / етнографско набљудување Дневници Студија на случај
МОЖНОСТ ЗА ГЕНЕРАЛИЗАЦИИ	Неможност за генерализација на популацијата Разбирање на специфичните, конкретните случаи или примерок од луѓе во преден план
ИСПИТАНИЦИ	Мал нерепрезентативен примерок од испитаници што не дозволува генерализација, но овозможува подлабока анализа

Карактеристични обележја на квалитативната методологија

УЛОГА НА ИСПИТАНИЦИТЕ	**Испитаниците се учесници и субјекти во истражувањето.Испитаниците редовно помагаат во проценката на валидноста на описот и толкувањето на истражувачот**
УЛОГА НА ИСТРАЖУВАЧОТ	Истражувачот врз основа на сопствената перспектува влијае на толкувањето Вклучувањето и емпатијата на истражувачот се пожелни бидејќи водат кон подобро разбирање на личните искуства
УЛОГА НА ИСПИТАНИЦИТЕ	Испитаниците се учесници и субјекти во истражувањетоИспитаниците редовно помагаат во проценката на валидноста на описот и толкувањето на истражувачот

ПОДАТОЦИ	**Наративни описи** **Текстови** **Записници/транскрипти од разговори**
ОБРАБОТКА НА ПОДАТОЦИТЕ	Литературно, вербално
ПРИМАРЕН ПРИДОНЕС	Разбирање на искуството кое води кон нивно интензивно и длабинско проучување без почетна теоретска рамка

Карактеристики на квалитативното истражување според Patton, M.Q (1990)

- Натуралистички притап
- Индуктивен пристап-хипотези
- Холистичка перспектива
- Квалитативни податоци
- Личен контакт и увид во проблемот-важен аспект
- Динамичност
- Ориентација на одделни случаи
- Осетливост за контекстот
- Емпатиска неутралност
- Флескибилност

Нацрт за квалитативно истражување

Добриот нацрт за квалитативно истражување подразбира постоење на:

- метод за собирање податоци соодветен на прашањето за истражување
- методот за собирање податоци генерира податоци кои се соодветни за методот на анализа

Комбинирање на квалитативни методи за собирање и методи за анализа на податоците

- Понекогаш „најсоодветен“ начин да се одговори на истражувачкото прашање е ТРИАНГУЛАЦИЈА

ИСТРАЖУВАЧКИ ПРАШАЊА

- Што?
- Како?
- Каде?
- Зошто?
- Кога?
  - Прашања од отворен тип - бараат одговори кои ќе бидат детален опис и, ако е можно, објаснување на феноменот / објектот / процесот / ентитетот што се истражува.•
  - Го насочуваат истражувањето во одредена насока, но без предвидувања (хипотези).•
  - „Добрите“ прашања се ориентирани кон процесот-како се случува нешто
  - Отвореност за промена на прашањето во текот на истражувачкиот процес
  - Во предвид се имаат
    - етичките и политичките димензии на прашањето
    - за рефлексивноста

Анализа на податоците

- Квалитативните методи за анализа на податоците можат да бидат поделени според критериумите:
- ОПШТИ КВАЛИТАТИВНИ МЕТОДИ ЗА АНАЛИЗА
  - Тематска анализа
  - Метода втемелена на теоријата
- АНАЛИЗА НА ЈАЗИКОТ ИЛИ ГОВОРОТ
  - Анализа на дискурс
  - Анализа на конверзацијата
- АНАЛИЗА НА ЖИВОТНИ ПРИКАЗНИ/ДОЖИВУВАЊА
  - Интерпретативна феноменолошка анализа
  - Наративна анализа
- Програмски пакети за анализа на квалуитативни податоци

КАКО ЌЕ ГИ АНАЛИЗИРАМЕ ПОДАТОЦИТЕ ДОБИЕНИ СО ПРИМЕНА НА КМ?

- Придружување на кодови на белешките или транскриптите
- Бележење на сопствени коментари
- Преглед на податоците со настојување да се утвррдат правилности- заеднички елементи, приврзаност, обрасци
- Издвојување на правилности и проверување во следната истражувачка етапа
- Постапно разработување на мал број воопштувања со кои се објаснува доследноста на утврдените податоци
- Конфронтирање на воопштувањата со дотогашните сознанија кои се вклопени во конструктите или теоријата

Фази низ кои поминува анализата

- **Редукција на податоците**
  - сумирање на постојната граѓа преку кодирање, пронаоѓање на тема,кластерирање, пишување на приказна
- **Прикажување на податоците**
  - прегледно изнесување на сумираните наоди во облик кој дозволува извлекување на заклучоци
- **Извлекување на заклучоци**
  - толкување на податоците- споредби, воочување на образец или тема

Карактеристики на истражувања во кои се користи квалитативната методологија

- Оригиналност
- Важност на истражувачкото прашање
- Втемеленост на заклучоците

Дополнителни критериуми

- Постоење на т.н натуралистички податоци, податоци кои произлегуваат од непосредната стварност
- Нагласена улога на учесниците
- Нагласена рефлексивност

Улога на учесниците во квалитативното истражување

- Не постои јасна разлика помеѓу учесниците и истражувачот
- Истражувачите во исто време се и партиципиенти
- Истражувачот влијае на истражувачкиот процес и во него учествува како
  - лице (лична рефлексивност)
  - како теоретичар, мислител (епистемолошка рефлексивност)
- Учесниците даваат свој придонес во анализата на собраните податоци

Извештај од квалитативното истражување " Не треба све речи да би се све казало"

- Последна фаза од истражувањето
- Цел – информирање на читателите што и како се работело во кокреѕтно истражување, до кои резултати се дошло, како се тие резултати обработени и интерпретирани
- Функција-информативна
- Структурни елементи
  - 1. **НАСЛОВ**
  - 2. **АБСТРАКТ**
  - **3.ВОВЕД И ПРОБЛЕМ**
  - **-** Се дефинираат клучните поими
  - **4. МЕТОДИ – детален опис на методите за собирање и методите за анализа на податоците**
  - **5.РЕЗУЛТАТИ И ИНТЕРПРЕТАЦИЈА**

    6.ЗАКЛУЧОК-

    7. АБСТРАКТ-

    8. БИБЛИОГРАФИЈА

    9. ИМЕНИЧЕН РЕГИСТАР

    10. ПРИЛОЗИ

НЕОПХОДНО СОЛИДНО ИСКУСТВО

Основни етички принципи на кои треба да се придржуваме при користење на квалитативната методологија

- Согласност за давање на информации
- Некористење на измами на испитаниците
- Право на повлекување
- Анонимност и проверливост
- Заштита од ризици
- Обезбедување на достоинство и благосостојба
- Debrifing- информирање на крај